

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292. Ефективна економіка. 2025. № 6.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2025.6.34>

УДК 336.77:336.71(477)

О. О. Томілін,

д. е. н., професор,

професор кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Полтавський державний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-6454-1154>

О. О. Дорошенко,

к. е. н., доцент,

доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,

Полтавський державний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-1163-8635>

А. О. Крамаренко,

аспірант, Полтавський державний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-4766-7496>

С. І. Книш,

аспірант, Полтавський державний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0006-1695-5014>

Г. В. Грек,

здобувач вищої освіти,

Полтавський державний аграрний університет

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-0220-4151>

**СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ФІНАНСОВО-КРЕДИТНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ У БАНКІВСЬКІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ**

O. Tomilin,

*Doctor of Economic Sciences, Professor, Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Poltava State Agrarian University*

O. Doroshenko,

*PhD in Economic Sciences, Associate Professor of the Department of Finance,
Banking and Insurance, Poltava State Agrarian University*

A. Kramarenko,

Postgraduate student, Poltava State Agrarian University

S. Knysh,

Postgraduate student, Poltava State Agrarian University

H. Hrek,

Graduate of higher education, Poltava State Agrarian University

CURRENT TRENDS IN FINANCIAL AND CREDIT PROVISION IN THE BANKING SYSTEM OF UKRAINE

У статті досліджено сучасні тенденції фінансово-кредитного забезпечення в банківській системі України. Виокремлено основні фактори, які обумовлюють потребу в кредитуванні, серед яких коливання обігових коштів суб'єктів ринку та необхідність створення й відтворення основного капіталу. Проаналізовано діяльність найбільших банків України, що надають кредити фізичним та юридичним особам станом на 01.01.2025. Здійснено оцінку найбільш прибуткових та збиткових банків серед 14 обраних для дослідження у 2025 році. Наведено статистичні дані щодо розміщення депозитів фізичних та юридичних осіб, що є показником рівня довіри до банків та безпеки їх діяльності. У статті також представлено рейтинг п'яти найбільших банків України за обсягом наданих кредитів як фізичним, так і юридичним особам. На основі аналітичних даних проведено оцінку прибутковості українських банків за останній період. Встановлено, що темп зростання власних коштів АТ «Райффайзен Банк» (капітал – бруто) за досліджуваний період збільшився в 1,62 раза, тоді як загальний

обсяг активів скоротився на 0,85 рази. Існуючий рівень капіталу – бруто вказує на ризики, що вимагають вдосконалення управлінських підходів до капіталу банку. Подальше дослідження буде спрямоване на визначення найбільших банків України за величиною активів.

The article reveals current trends in financial and credit provision in the banking system of Ukraine. The main reasons that determine the need for credit are emphasized – fluctuations in the working capital of market entities, as well as the need to create and reproduce fixed capital. The largest banks in Ukraine that provided loans to individuals and legal entities as of 01.01.2025 are analyzed. The most profitable and unprofitable banks of Ukraine (out of 14 studied) in 2025 are determined. Data on the placement of deposits of individuals and legal entities are provided, which indicates the degree of trust in banks and the safety of the banking institution's activities. The rating of the TOP-5 largest banks of Ukraine in terms of lending to both individuals and legal entities is shown. According to the data of the analytical system, the profitability of Ukrainian banks for the recent period was analyzed. We found that the growth rate of equity of Raiffeisen Bank JSC, under our study, in general (capital – gross) increased by 1.62 times over the studied period, compared to a decrease in all assets by 0.85 times. Existing capital – gross is risky in this case and there is a need to improve the bank's equity management. We will conduct research to determine the largest banks in Ukraine by asset size.

The study confirmed that an important component of economic regulation of monetary policy is to stimulate the competitiveness of domestic production in both domestic and foreign markets. In addition, it is important to support domestic demand through financial mechanisms that contribute to the development of the national commodity producer. The existing level of capital - gross is risky, which requires improving the management of the bank's own capital. As for the capital multiplier ratio of Raiffeisen Bank JSC, which reflects the degree of coverage of assets by equity capital. With an optimal value of this ratio within 12.0-15.0 times,

at the beginning of 2021 it was 20.65%, while at the beginning of 2025 it decreased to 17.63%. This indicates a decrease in assets at the level of 14.60%, which is evidence of changes in the structure of the bank's financial resources. It has been established that the monetary system plays a key role in ensuring the functioning of the financial sector of Ukraine by improving the mechanisms for distributing financial resources, regulating monetary circulation, and promoting economic stabilization. At the same time, issues related to current trends in the development of monetary policy in the banking system of Ukraine in the context of financial and credit provision in the context of the financial and economic crisis remain insufficiently researched.

Ключові слова: кредитування, фінансово-кредитне забезпечення, банківська система, грошово-кредитна політика, фінансово-економічні механізми.

Keywords: lending, financial and credit provision, banking system, monetary policy, financial and economic mechanisms.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Ключовими проблемами кредитного забезпечення національної економіки є недостатня кількість кредитних ресурсів, необхідних для підтримки розширеного відтворення та розвитку середнього і малого бізнесу [1, с. 113]. Актуальними питаннями фінансово-кредитного забезпечення залишаються: висока вартість банківських позик, складність процесу їх отримання та відсутність ефективного механізму гарантій під час залучення кредитів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми банківського регулювання, пошук ефективних механізмів забезпечення стабільності банківської системи та реалізація грошово-кредитної політики в банківському секторі стали предметом активного дослідження таких вчених, як В. Лойко, В. Павленко [2], О. Малярчук [3], О. Середа, І. Кушал [4], Г. Лановська, Ю. Стегній [5] та інших економістів.

Незважаючи на значний обсяг наукових досягнень у цій галузі, питання, що потребують подальших досліджень, зокрема щодо розробки рекомендацій для вдосконалення фінансово-кредитного забезпечення, зміцнення стійкості банківської системи та ефективного регулювання грошово-кредитної політики в умовах сучасних економічних викликів, залишаються актуальними.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою цього дослідження є розробка концептуальних основ та визначення ролі кредитного забезпечення в умовах сучасного економічного середовища, а також аналіз основних проблем грошово-кредитної політики та окреслення напрямків її подальшого розвитку.

Для досягнення зазначеної мети необхідно глибше вивчити теоретичні та методологічні засади функціонування фінансово-економічних інструментів і ефективних механізмів банківського нагляду, що забезпечують регулювання фінансово-кредитної системи держави.

Виклад основного матеріалу. Неясність у питаннях визнання Національним банком України неплатоспроможності окремих банків, а також ризику, пов'язані з коливанням валютних курсів і потенційними фінансовими втратами, спричиняють зниження довіри до національної банківської системи [2]. Для формування ефективного фінансово-кредитного механізму необхідно застосовувати комплексний підхід, що включає використання різноманітних фінансових інструментів, створення належного нормативно-правового середовища та активну участь різних суб'єктів, таких як державні органи, підприємства та міжнародні установи [3].

Механізм фінансово-кредитного забезпечення для підприємств реального сектору має передбачати індивідуальний підхід до процесу залучення капіталу [4, с. 40]. Одним з важливих аспектів кредитного забезпечення підприємницької діяльності є мінімізація кредитних ризиків і максимізація прибутковості банків [5, с. 149].

Розвиток фінансово-кредитної системи залежить від ефективності монетарного регулювання, яке здійснюється через використання інструментів грошово-кредитної політики. Крім того, кредитування фізичних

і юридичних осіб є показником рівня довіри до банківської системи та її стабільності.

У подальшому розглянемо найбільші банки України, які надають кредити фізичним та юридичним особам станом на 01.01.2025 року (табл. 1).

Таблиця 1. Найбільші банки України, які надали кредити фізичним та юридичним особам станом на 01.01.2025 р.

ТОП-5 рейтинг найбільших банків: кредити фізичним особам, станом на 01.01.2025 р.		
№	Банк	Кредити фізичним особам, тис грн.
1	ПриватБанк	73596983
2	СЕНС-БАНК	34031442
3	УНІВЕРСАЛ БАНК	25322664
4	ПУМБ	22257611
5	Ощадбанк	17744422
ТОП-5 рейтинг найбільших банків: кредити юридичним особам, станом на 01.01.2025 р.		
№	Банк	Кредити юридичним особам, тис грн.
1	Приватбанк	184010558
2	Укрексімбанк	109148179
3	Ощадбанк	95478213
4	УКРГАЗБАНК	52955713
5	ПУМБ	38093892

Джерело: [6]

Найприбутковіші та збиткові банки України, станом на 01.01.2025 року нами подано далі в табл.2.

Таблиця 2. Найприбутковіші та збиткові банки України, станом на 01.01.2025 р.

№	Банк	Прибуток, млрд. грн.	Збиток, млрд. грн.
1	ПриватБанк	54,46	
2	Ощадбанк	11,56	
3	Райффайзен банк	7,4	
4	Укрсиббанк	6,86	
5	ПУМБ	6,69	
6	ОТП банк	5,44	
7	Сітібанк	5,37	
8	Сенс банк	5,25	
9	Укрексімбанк	4,9	
10	Універсалбанк	4,95	
11	Правекс банк		-0,017
12	Мотор банк		-0,0457
13	Оксі банк		-0,2239
14	Альпарі банк		-0,00469

Джерело: [6].

Для ефективного економічного регулювання грошово-кредитної політики важливо сприяти підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних товарів на внутрішньому та міжнародному ринках, а також підтримувати внутрішній попит через механізми стимулювання національного товаровиробника [7, с. 53]. Графічне представлення найприбутковіших та збиткових банків України, станом на 01.01.2025 р. показано на рис. 1 та на рис. 2.

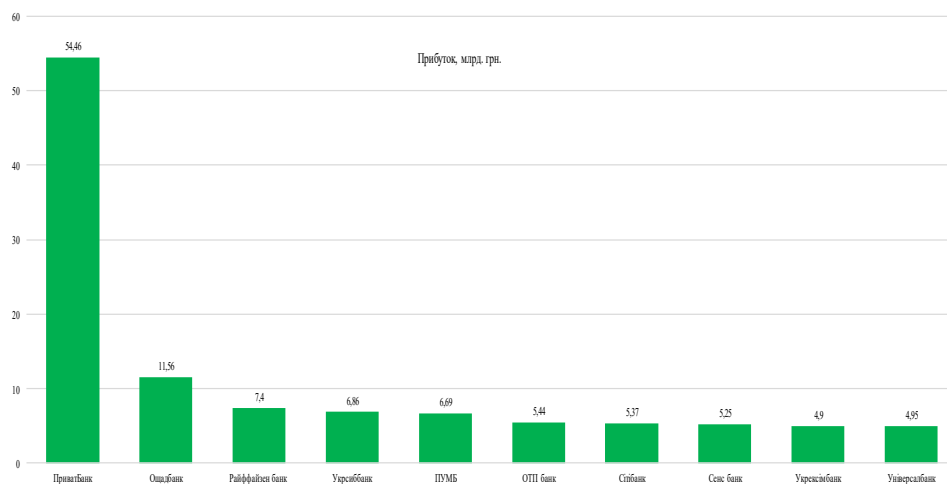

Рисунок 1. Найприбутковіші банки України, станом на 01.01.2025 р.

Джерело: розроблено на основі [6].

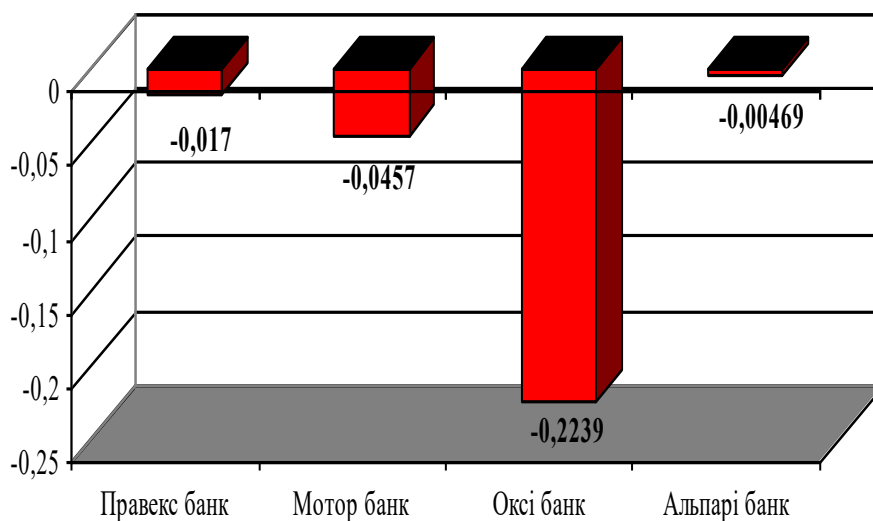

Рисунок 2. Збиткові банки України, станом на 01.01.2025 р.

Джерело: розроблено на основі [6].

Далі буде проведено аналіз п'яти найбільших банків за обсягом активів на 01.01.2025 р.

Таблиця 3. П'ять найбільших банків за величиною активів, станом на 01.01.2025 р.

№	Банк	Активи, тис. грн.
1	ПриватБанк	572448057
2	Ощадбанк	271908631
3	Укрексімбанк	237277674
4	УКРГАЗБАНК	167751760
5	Райффайзен Банк Аваль	108513066

Джерело: [6].

Графічне зображення п'ятірки найбільших банків за величиною активів на цю дату представлено на рис. 3.

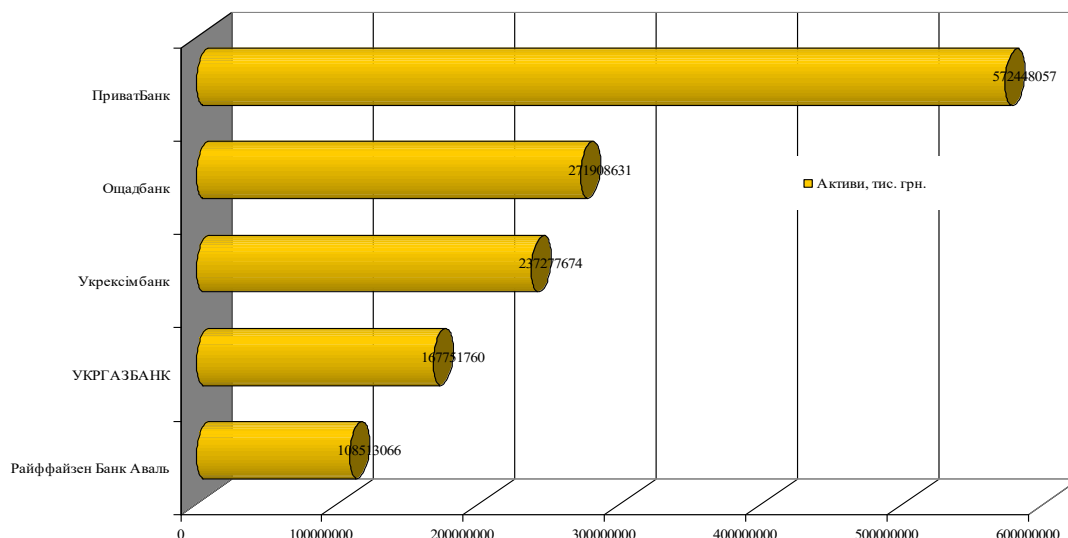

Рисунок 3. Найбільші банки України за величиною активів, станом на 01.01.2025 р.

Джерело: розроблено на основі [6]

Протягом досліджуваного періоду акціонерне товариство «Райффайзен Банк» покращило забезпеченість власним капіталом. Банківська система є основною складовою кредитної системи будь-якої країни, здійснюючи основну частину фінансових і кредитних операцій як організаційне об'єднання різних типів банків [8, с. 14]. За даними НБУ, банки підтримують двократний резерв достатності капіталу всіх рівнів. Норматив достатності

регулятивного капіталу складає 16,15% (при мінімумі 8,5% до кінця 2024 року), капіталу першого рівня – 15,72% (мінімум 7,5%), основного капіталу першого рівня – 15,71% (мінімум 5,625%) [6]. Таблиця 4 містить інформацію про банківські установи державної та іноземної власності, в яких станом на 01.01.2025 року зберігаються депозити фізичних та юридичних осіб.

Таблиця 4. Банківські установи державної та іноземної власності, в яких розміщені депозити фізичних та юридичних осіб станом на 01.01.2025 р.

Державні банки, в яких розміщені депозити страховиків, станом на 01.01.2025 р.			
№	Банк	Депозити, тис. грн.	
1	Укргазбанк	1679739,00	
2	Ощадбанк	1175892,00	
3	Укресімбанк	1075231,00	
4	ПриватБанк	280832,00	
	Всього	4211694	
ТОП-10 іноземних банків, у яких розміщено депозити страховиків, станом на 01.01.2025 р.			
№	Банки іноземних груп	Депозити, тис. грн.	
1	Креді Агріколь Банк	891889	
2	Сенс Банк	737542	
3	Райффайзен Банк Аваль	585975	
4	Ukrsibbank	559114	
5	Кредобанк	543026	
6	ОТП Банк	319778	
7	Дойче Банк ДБУ	241202	
8	Правекс-банк	227726	
9	Ідея Банку	210158	
10	Прокредит Банк	199285	
	Всього	4515695	
ТОП-5 рейтинг найбільших банків: депозити фізичних осіб, станом на 01.01.2025 р.			
№	Банк	Всього депозити фіз.осіб, тис грн.	з них в іноземній валюті
1	Приват Банк	290030221	71290846
2	ОЩАДБАНК	128798695	37338642
3	Райффайзген Банк	53717596	16613267
4	СЕНС-БАНК	46258820	21944496
5	УНІВЕРСАЛ БАНК	44659365	14136963
ТОП-5 рейтинг найбільших банків: депозити юридичних осіб, станом на 01.01.2025 р.			
№	Банк	Депозити юридичних осіб, тис. грн.	
1	УКРГАЗБАНК	108312973	
2	ПриватБанк	70446043	
3	Укресімбанк	60992565	
4	Ощадбанк	58566989	
5	УКРСИББАНК	33928460	

Джерело: [6].

За даними аналітичної системи, в таблиці 5 та рисунка 4 представлено аналіз прибутковості українських банків за останній період.

Таблиця 5. Прибутковість української банківської системи, 2023-2024 рр.

Місце	Назва банку	Листопад 2023 р., млрд. грн	Листопад 2024 р., млрд. грн	Місце у 2023 р.	Динаміка
1	АТ «ПриватБанк»	56,31	54,46	1	зниження прибутковості
2	АТ «Ощадбанк»	12,86	11,56	2	зниження прибутковості
3	АТ «Райффайзен Банк»	6,95	7,43	3	зростання прибутковості
4	АТ «ПУМБ»	5,86	6,69	5	зростання прибутковості
5	АТ «Креді Агріколь банк»	5,92	3,48	12	зниження прибутковості
6	АБ «Укргазбанк»	5,04	4,08	11	зниження прибутковості
7	АТ «УкрСиббанк»	4,14	6,87	4	зростання прибутковості
8	АТ «ОТП Банк»	3,42	5,44	6	зростання прибутковості
9	АТ «Сітібанк»	4,54	0,99	7	зниження прибутковості
10	АТ «Універсал банк»	5,46	4,95	9	зниження прибутковості
11	АТ «Кредобанк»	1,50	1,74	13	зростання прибутковості
12	АТ «Прокредит банк»	1,03	0,97	15	зниження прибутковості

Джерело: [10,11].

Графічно порівняльний аналіз прибутковості української банківської системи за останній досліджуваний період представлено на рис. 4.

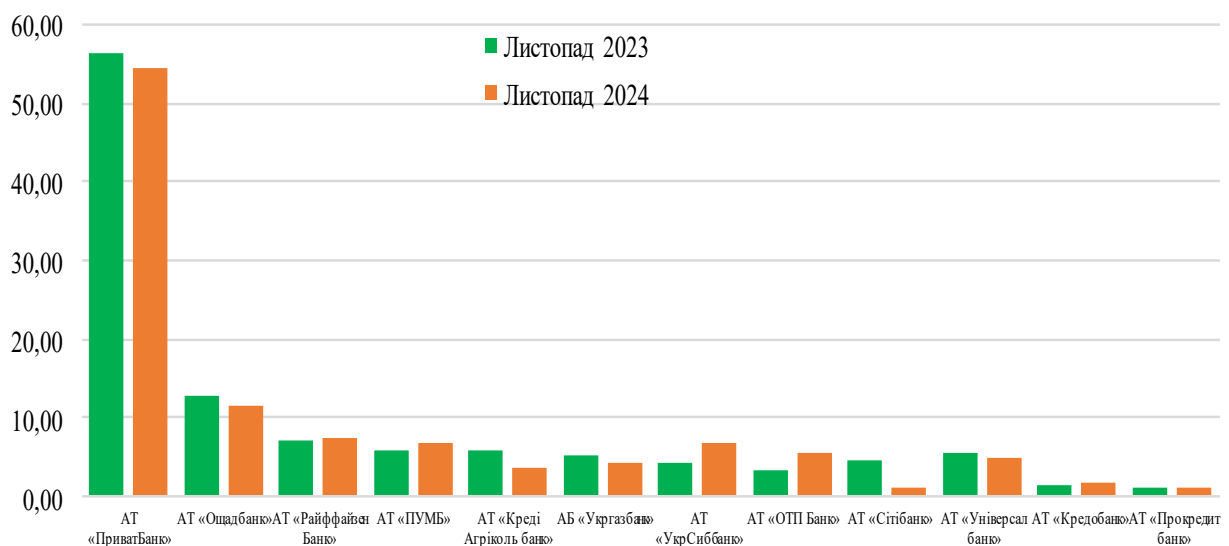

Рисунок 4. Порівняльний аналіз прибутковості української банківської системи, 2023, 2024 рр.

Джерело: [10,11].

В Україні на законодавчому рівні визначаються основи грошово-кредитної політики на кожен окремий рік, що включають перелік фінансово-економічних інструментів, за допомогою яких регулюється фінансово-кредитна банківська система країни. Ключові фактори, що обумовлюють потребу в кредитуванні, включають коливання обігових коштів на ринку та необхідність створення або відтворення основного капіталу [9, с. 91].

Графічно найбільші банки України щодо надання кредитів фізичним та юридичним особам станом на 01.01.2025 р. представлено рис. 5.

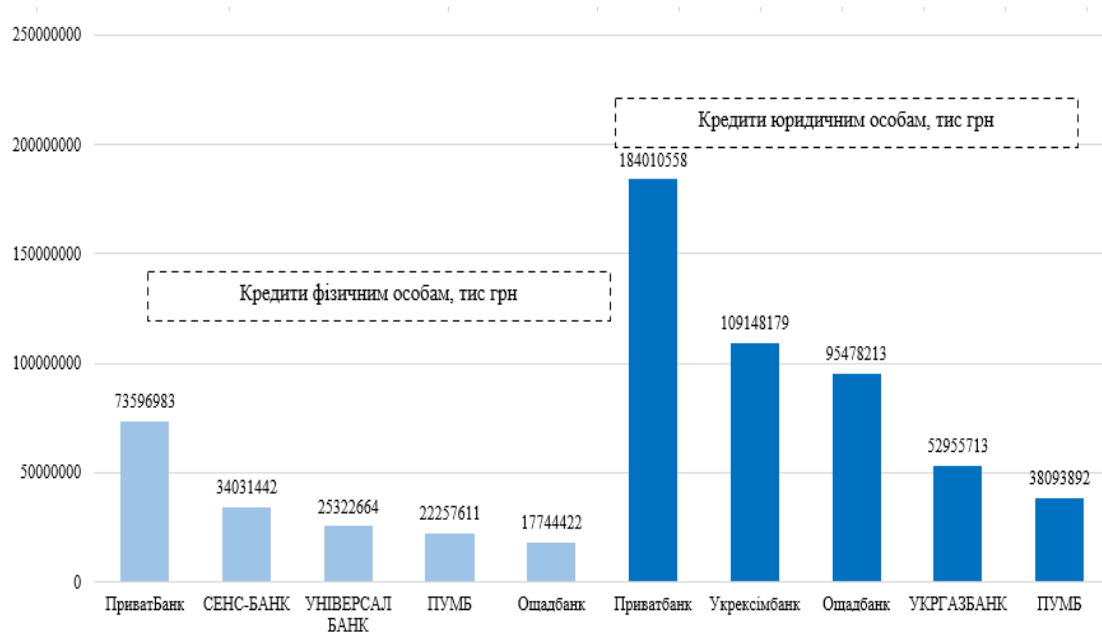

Рисунок 5. Найбільші банки України щодо надання кредитів фізичним та юридичним особам, станом на 01.01.2025 р.

Джерело: розроблено на основі [7].

Обсяг депозитів фізичних та юридичних осіб свідчить про рівень довіри до банку та безпеку його діяльності. Отже, потреба в кредиті виникає через наявність товарно-грошових відносин. Основними передумовами для цього є наявність вільних фінансових ресурсів у учасників економічних відносин та здатність позичальників отримувати поточні або майбутні доходи.

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Рекомендується прийняття нових законодавчих актів України в галузі фінансово-кредитної діяльності, таких як “Про рейтинг найбільших банків в

Україні”, “Про реструктуризацію фінансово-кредитних установ” тощо. З метою забезпечення узгодженості грошово-кредитної політики з економічними перетвореннями пропонується розробка фінансово-економічного механізму поетапного переходу до використання інфляційного орієнтира як основної мети грошово-кредитної політики та стабільності банківської системи. Це визначає актуальність та практичну значущість дослідження сучасного стану регулювання банківської діяльності в Україні, а також оцінки ефективності функціонування системи банківського нагляду.

Література

1. Томілін О.О., Дорогань-Писаренко Л.О. Банківське кредитування аграрного сектору економіки в ринкових умовах господарювання. *Інтелект XXI століття*. К. : Національний університет харчових технологій. 2020. № 3. С. 112-116. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8810>
2. Лойко В. В., Павленко В.В. Банківська система України: стан та перспективи розвитку. *Ефективна економіка*. 2015. № 9. http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_9_67.
3. Малярчук, О. (2024). Фінансово-кредитні механізми забезпечення інвестиційного розвитку України. *Економіка та суспільство*, (63). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-112>
4. Середа, О., Кушал, І. Механізм фінансово-кредитного забезпечення розвитку підприємств реального сектору економіки. *Вісник Сумського національного аграрного університету*, № 4 (90). 2021. С. 36-42.
5. Лановська, Г., Стегній, Ю. Кредитні відносини банківських установ з підприємствами як необхідна умова розширеного відтворення. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2016. Вип. 10 (1). С. 146-149.
6. Форіншурер. Про страхування в Україні: міжнародні новини страхового ринку, перестраховання, рейтинги страхових компаній та банків. К.: *Forinsurer.com*. 2025. URL: <https://forinsurer.com/rating-banks>

7. Томілін О.О. Визначення основних структурних змін в системі економічного регулювання грошово-кредитної політики України. *Наукові праці Полтавської державної аграрної академії*. Полтава: ПДАА, вип. № 1 (8), т. 2, 2014. С. 48–53. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1539>
8. Томілін О.О., Гаврилова О. А., Демчук Г. С. Грошово-кредитні системи зарубіжних країн: навч. посіб. Полтава: “Оріяна”, 2009. 284 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8877>
9. Томілін О.О., Гаврилова О. А., Демчук Г. С. Гроші та кредит: навч. посіб. Полтава: ПОКППІТ “Освітаінфоком”, 2009. 172 с. URL: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8872>
10. Опендабот. 2025. URL: <https://opendatabot.ua/open/bank-ranking>
11. Офіційний сайт бібліотеки Букліб. 2025. URL: <https://buklib.net/books/29141/> (дата звернення : 27.05.2025).

References

1. Tomilin, O. and Dorogan-Pisarenko L. (2020), “Bank lending to the agricultural sector of the economy in market conditions”. *Intellect of the XXI century*, Kyiv : National University of Food Technologies, vol. 3, pp. 112–116, available at: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8810> (Accessed 27 May 2025).
2. Loiko, V., and Pavlenko, V. (2015), “The banking system of Ukraine: state and development prospects”, *Effective economy*, vol. 9, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2015_9_67 (Accessed 27 May 2025).
3. Malyarchuk, O. (2024), “Financial and credit mechanisms for ensuring investment development of Ukraine”, *Economy and Society*, vol. 63. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-63-112>
4. Sereda, O. and Kushal, I. (2021), “Mechanism of financial and credit support for the development of enterprises in the real sector of the economy”, *Bulletin of the Sumy National Agrarian University*, vol. 4 (90), pp. 36-42.

5. Lanovska, G. and Stegnyy, Y. (2016), “Credit relations of banking institutions with enterprises as a necessary condition for expanded reproduction”, *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University*, vol.10 (1), pp. 146-149.

6. Forinsurer (2025), “About insurance in Ukraine: international news of the insurance market, reinsurance, ratings of insurance companies and banks”, available at: <https://forinsurer.com/rating-banks> (Accessed 27 May 2025).

7. Tomilin, O. (2014), “Determination of the main structural changes in the system of economic regulation of monetary policy of Ukraine”, *Scientific works of the Poltava State Agrarian Academy*, vol. 1 (8), no. 2, pp. 48-53, available at: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/1539> (Accessed 27 May 2025).

8. Tomilin, O., Gavrylova, O. and Demchuk, G. (2009), *Hroshovo-kredytni systemy zarubizhnykh krayin: navch. posib.* [Monetary and credit systems of foreign countries: a textbook], Oriyana, Poltava, Ukraine, available at: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8877> (Accessed 27 May 2025).

9. Tomilin, O., Gavrylova, O. and Demchuk, G. (2009), *Hroshi ta kredyt: navch. posib.* [Money and credit: a teaching aid], POKPPIT “Osvitainfocom” Poltava, Ukraine, available at: <http://dspace.pdaa.edu.ua:8080/handle/123456789/8872> (Accessed 27 May 2025).

10. Opendabot. (2025), available at: <https://opendabot.ua/open/bank-ranking> (Accessed 27 May 2025).

11. Official website of the Buklib library (2025), available at: <https://buklib.net/books/29141/> (Accessed 27 may 2025).

Стаття надійшла до редакції 27.05.2025 р.